

[Marianne Jelved]

har andre ting, vi vil arbejde med, men nu har jeg i hvert fald nævnt prioriteringen.

Vi står over for nogle fantastisk store problemer: fattigdom, hungerkatastrofer i den tredje verden, globale miljøproblemer, ulmende etniske og sociale konflikter, opløsningstendenser, stigende flygtningestrømme og usikkerhed om EF-samarbejdets fremtid. Det er selvfølgelig ikke problemer, som Danmark alene har ansvar for eksisterer. Det er heller ikke problemer, som Danmark alene har ansvar for at løse. Det er problemer, som primært skal løses i et internationalt samarbejde. Men den konstatering betyder ikke, at vi kan sætte os tilbage og sige: Der er nok nogle andre, der gør noget. Danmark har et uafrystelig medansvar for, at der skabes løsninger, og for, at vi går nye veje for at finde løsninger. Og derfor skal vi selvfølgelig også presse andre rige lande til at bidrage.

Også herhjemme har vi store problemer, der er dybt alvorlige. Vi taler meget varmt om velfærdssamfundet og velfærdssamfundets værdier, og vi har også indrettet et fint og godt velfærdssamfund, et velfærdssamfund, som vi, der har vores på det tørre, mange gange – det er sådan, jeg oplever det – bruger som et værn for vores samvittighed: alle dem, der ikke passer ind i det strømlinede aktive samfundsliv, opbevarer vi, helst så de ikke er for meget i vejen, og helst så vores samvittighed kan bære det. Og måske har vi i den sammenhæng fået skabt en illusion om, at velfærdssamfundet kan løse vores problemer, det enkelte menneskes problem, og samtidig kan gøre os tilfredse.

Men ikke nok med det. Vi overforbruger også velfærdssamfundet: skattetænder, arbejder sort, får arbejde gjort sort, snyder os til gratis togkørsel og flere ydelser, end i alt fald mange af os i virkeligheden er berettigede til. For samfundet er jo de andre. Ja, hvem har egentlig ansvaret for fællesskabet? Måske er det sådan, at vi nu igennem årene har fået indrettet os på en sådan måde, at det er vanskeligt at trække grænsen for, hvem der har ansvar f.eks. for børnene, de unge, de gamle, de ledige, den enkelte, og nu er vi også her under åbningsdebatten lige ved at gøre det til et offentligt ansvar, at alle i det danske samfund kan skabe sig en identitet gennem et arbejde.

Jeg mener, vi er nødt til at stoppe op og diskutere, hvordan det er, vi har indrettet velfærdssamfundet. Man kan sige det på en måde, som jeg ikke selv synes er rar: Menneskelige forhold professionaliseres, din lykke og din tilfredshed bliver et spørgsmål mellem dig og din sagsbehandler. I virkeligheden fører det til, at mange er utilfredse, fordi der ikke er nogen målestok for, hvad der er godt nok. Hvor mange hjemmehjælpstimer er nok? Hvor meget SU er nok? Hvor mange dansktimer er nok? Hvor mange motorveje er nok? Ja, hvor meget er nok?

For nogen tid siden var der en udlænding, der skulle karakterisere det danske samfund og danskerne. Og han tænkte sig grundigt om og sagde: »Har du problemer, så gå til din kommune.« For at sætte sådan en kommentar lidt i relief vil jeg godt nævne, at Husmandsforeningerne, dengang de startede, havde en programklæring, der hed: »Vi vil være myndige.« Og lidt senere i teksten står der: »Og frem for alt vil vi opøve os i selvhjælp. Vi vil stå på egne ben.« Men det var jo også i 1901.

Selvfølgelig er det danske samfund på mange måder stærkt afhængigt af vores omverden, men ikke afhængigt på en sådan måde, at det forhindrer os i at løse problemerne, hvis vi virkelig ønsker at løse dem. For det er i bund og grund os selv, der har skabt dette samfund på godt og ondt, og når det er det, så kan vi også lave om på det. Og det er min påstand, at vi endnu ikke har gjort, hvad vi kunne, for at løse det problem, som er hovedemnet i dag, nemlig arbejdsløsheden.

I den sammenhæng – og det havde jeg egentlig slet ikke tænkt mig at skulle sige noget om – kan jeg ikke lade være med at stille følgende spørgsmål: Når nu der er så mange, der er ivrige efter at gøre dagpengene aktive og siger, at man må yde noget for de dagpenge, og at man bare kan bruge de dagpenge til at ansætte nogle flere til at lave nogle ting, som vi har brug for i samfundet, f.eks. flere hjemmehjælpere og flere til at passe børn, så bliver jeg ved med at stå tilbage med et spørgsmål, og jeg er altså ikke uddannet som økonom på universitetet: Hvordan får vi så på et eller andet tidspunkt afskaffet statsunderskuddet? Og hvis vi hvert år bliver ved med at have 30, 40, 50 mia. kr. i statsunderskud, hvem bliver så ved med at skulle betale renterne af det?